

6360 Sayılı yasa ile Büyükşehir Belediyeleri'ne verilen yetkilerin uygulamalarında elde edilen sonuçların değerlendirmesi

*

Yusuf Erbay¹

Öz

2012 yılında çıkarılan ve önemli maddeleri 2014 Yerel Seçimlerinden sonra yürürlüğe giren 6360 sayılı yasanın uygulamalarından alınan sonuçlar hususunda farklı görüşler ileri sürülmektedir. Belediyelerin yeni sisteme uygun biçimde örgütlenmesinde ve hizmetlerin yeniden düzenlenmesinde ulaşıtları başarı düzeyi, bu belediyelerin bulunduğu illerin kendine has özellikleri ve yeniden örgütlenmedeki yönetsel yetenekleriyle doğru orantılı olmuştur. "Bütünşehir Yasası" olarak da adlandırılan 6360 sayılı yasa, sadece yönetim sistemini ve yerel yönetimleri derinden etkileyen bir düzenleme olarak değil; aynı zamanda siyasal rejimi zorlayan ve anayasal sistemi değiştirmek üzere kurgulanan gelişmelere zemin hazırlayan bir girişim olarak da değerlendirilmektedir. Bu bakış açısına sahip olanlara göre yasa, sadece yerel yönetimler alanında değil, genel olarak Türk kamu yönetiminde ve yönetim anlayışında radikal değişimleri hedeflemiş ve hayata geçirmiştir. Yürürlüğe girdiği tarihten anlamlı bir süre sonra, yasanın uygulamaları ve alınan sonuçlar üzerinde, uygulayıcıların ve hizmet götürülenlerin görüşlerine başvuran çeşitli çalışmalar yapılmış ve farklı değerlendirmelere ulaşılmıştır. Büyükşehir statüsüne, reform olarak nitelendirilen bu değişiklikler yapılmadan önce sahip olan illerde, kurumsal kapasite, bilgi birikimi ve deneyim gibi unsurların sağladığı avantajlar sonucu daha olumlu gelişmeler gözlenmiştir. Büyükşehir statüsünü 6360 sayılı yasa ile kazanan belediyelerde ise, geçiş süreci ve yeni yapılanma için daha fazla zamana ihtiyaç duyulmuştur ve bazı yönleyle hala duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Büyükşehir belediyesi, bütünşehir, ikili yapı, yerelde merkezileşme, özerklik.

Atıf/Cite

Erbay, Y. (2026). 6360 sayılı yasa ile Büyükşehir Belediyeleri'ne verilen yetkilerin uygulamalarında elde edilen sonuçların değerlendirmesi. *İdealkent*, (50), 448–468.

Doi: 10.31198/idealkent.1788727

¹ Prof. Dr., İstinye Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, İstanbul, Türkiye

E-posta: yerbay61@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9124-6836>

ROR: <https://ror.org/03081nz23>

Evaluation of the results obtained from the implementation of the powers granted to Metropolitan Municipalities by law No. 6360

*

Yusuf Erbay²

Abstract

Enacted in 2012 with key provisions effective after the 2014 local elections, Law No. 6360 reshaped Turkey's local governance. Municipal success in adapting to the new system and restructuring services has varied with provincial characteristics and administrative capacity. Known as the "Unified City Law," it is viewed not only as an extensive administrative reform but also as an initiative that opened the door to challenges to the political regime and potential constitutional change. Proponents argue the law pursued radical transformations beyond local administration, influencing Turkish public administration and governance philosophy more broadly. Over time, numerous studies assessed its implementation and outcomes, drawing on the perspectives of implementers and service recipients, and reached differing conclusions. Provinces that already held metropolitan status before the reform generally exhibited more positive developments, benefitting from stronger institutions, knowledge bases, and accumulated experience. By contrast, municipalities that acquired metropolitan status under Law No. 6360 required more time for transition and reorganization, a need that persists in some respects. Overall, the law's impact has been uneven, reflecting disparities in local readiness, managerial capability, and the complexity of integrating services across enlarged jurisdictions. Its broader political and constitutional implications continue to be debated among scholars, practitioners, and policymakers.

Keywords: Metropolitan municipality, unified city, dual structure, local centralisation, autonomy.

² Prof. Dr., İstinye University, Faculty of Economics, Administrative and Social Sciences Department of Political Science and Public Administration, İstanbul, Türkiye
E-mail: yerbay61@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9124-6836>,
ROR: <https://ror.org/03081nz23>

Giriş

6360 sayılı Kanun, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda köklü değişiklikler yaparak Türk yerel yönetim sisteminde yeni bir dönemi başlatmıştır. Literatürde "Bütünşehir Yasası" olarak da adlandırılan bu düzenleme, yalnızca idari sınırların yeniden tanımlanmasını değil, aynı zamanda yerel yönetimlerin örgütlenme biçimlerini, hizmet sunum süreçlerini ve demokratik katılım mekanizmalarını derinden etkilemiştir. Kanunla birlikte büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırlarıyla örtüştürülmüş, belde belediyeleri ve köylerin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalle statüsüne dönüştürülmüş ve ilçe belediyelerine bağlanmıştır. Büyükşehir belediye başkanlarının seçim çevresi, il sınırlarıyla bütünleştirilmiş; belediyeler arası uyum ve eşgüdüm görevi büyükşehir belediyelerine verilmiştir. Bu düzenlemeler sonucunda Türkiye'de ikili bir yerel yönetim sistemi ortaya çıkmıştır: Büyükşehir statüsünde olan 30 ilde yalnızca büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyelerinden oluşan yapı; diğer 51 ilde ise il özel idaresi, belediye ve köylerden oluşan geleneksel yapı sürdürülmektedir. Bu düzenlemelerin analizi yalnızca hukuki ve idari boyutlarla sınırlı olmayıp, aynı zamanda kurumsal kapasite, yönetsel beceri ve yerel dinamikler üzerinden de değerlendirilmiştir.

Nitel araştırma yöntemi kapsamında içerik analizi çerçevesinde yapılan bu çalışma, 6360 sayılı Kanun'un hem uygulayıcılar hem de hizmet alıcılar açısından farklı sonuçlar doğurduğunu ortaya koymuştur. Özellikle sınırların yeniden tanımlanması, köy ve belde belediyelerinin mahalleye dönüştürülmesi, il özel idarelerinin kaldırılması ve yerel eşgüdüm mekanizmalarının yeniden düzenlenmesi; yerel özerklik, demokratik katılım ve hizmetlerin etkinliği bağlamında çok boyutlu tartışmalar yaratmıştır.

Araştırmanın temel amacı, bu kapsamlı dönüşümün yerel yönetim sistemi üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda hem uygulayıcıların hem de yurttaşların deneyimleri analiz edilmekte; büyükşehirlerin kırsal ve kentsel hizmetlerdeki performansı, merkezileşme–yerelleşme dengesi ve demokratik katılım üzerindeki sonuçları ele alınmaktadır. Çalışmanın kapsamı, büyükşehir belediyelerinin kurumsal kapasiteleri ve yeniden örgütlenme süreçleri, köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliklerinin kaldırılmasının yönetsel ve toplumsal etkileri, ilçeler arası görev, yetki ve kaynak paylaşımı ile ortaya çıkan farklılıklar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu doğrultuda çalışma, yasa metinleri, gerekçeler, akademik literatür ve uygulamaya dair raporlar üzerinde içerik analizi yaparak; belediye yöneticileri, teknik perso-

nel, muhtarlar ve yurttaşlardan elde edilen nitel verileri karşılaştırmalı biçimde değerlendirmektedir. Böylelikle, yasanın farklı coğrafi ve sosyo-ekonomik koşullarda nasıl sonuçlar doğurduğu ortaya konulmaktadır.

Çalışma, 6360 sayılı Kanun'un Türk yerel yönetim sisteminde yarattığı dönüşümü bütüncül bir bakış açısıyla ele almakta ve üç temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, yasanın hazırlanış gerekçeleri incelenmektedir. Bu kapsamda yasa koyucuların dile getirdiği hizmetlerde etkinlik, maliyetlerin azaltılması, planlama ve imar alanında bütünlük sağlanması, yerel özerkliğin güçlendirilmesi gibi hedefler ayrıntılı biçimde tartışılmaktadır. Ayrıca, büyükşehir belediyelerinin güçlü kurumsal kapasiteye sahip "yerel hükümetler" olarak tasarlanması ve İstanbul ile Kocaeli örneklerinden hareketle modelin yaygınlaştırılması konuları bu bölümde değerlendirilmektedir. İkinci bölümde, 6360 sayılı Kanun hakkında literatürde ve uygulamada öne çıkan eleştiriler ele alınmaktadır. Bu bağlamda, düzenlemenin kamuoyunda yeterli tartışmaya açılmadan yürürlüğe girmesi, üniter devlet yapısı açısından doğurduğu sorunlar, yerel demokrasi ve katılım üzerindeki olumsuz etkileri, kırsal alanların mahalle statüsüne dönüştürülmesiyle ortaya çıkan temsil ve hizmet erişimindeki güçlükler üzerinde durulmaktadır. Ayrıca, farklı illerin coğrafi, ekonomik ve sosyo-kültürel farklılıkları gözetenmeden tek tip bir modelin uygulanmasının yarattığı sorunlar da bu bölümün odak noktaları arasındadır. Üçüncü ve son bölümde ise yasanın uygulamalarından elde edilen sonuçlar değerlendirilmektedir. Nitel araştırmalara ve içerik analizine dayalı bu bölümde, uygulayıcıların (belediye yöneticileri, teknik personel, muhtarlar) ve hizmet alıcıların (kırsal ve kentsel yurttaşlar) deneyimlerinden elde edilen bulgular karşılaştırmalı biçimde incelenmektedir. Kırsal alanlara yönelik hizmetlerde hız ve bütüncül yaklaşım gibi olumlu gelişmelerin yanı sıra, hizmetlerin ekonomik verimliliği, ilçe belediyelerinin yetki ve kaynak sıkıntıları, kırsal mahallelerde demokratik katılımın zayıflaması gibi sorunlar ortaya konulmaktadır. Ayrıca, e-belediyecilik uygulamalarıyla sağlanan şeffaflık ve katılım olanakları olumlu bir gelişme olarak değerlendirilirken, bunun daha çok hizmet sunumuna odaklandığı; e-demokrasi boyutunda geri kalındığı tespiti yapılmaktadır.

Sonuç olarak, 6360 sayılı Kanun'un yarattığı dönüşüm, Türkiye'de yerel yönetimlerin yapısal niteliğini yeniden şekillendirmiştir. Bu nedenle, yasanın hem hukuki gerekçeleri hem de uygulamadaki yansımaları dikkate alınarak, ortaya çıkan yeni "ikili yapı"nın yerelleşme, merkezileşme ve yönetim tarışmalarındaki konumu bu çalışmanın odağını oluşturmaktadır.

Yasa'nın Gerekçeleri

Yasayı hazırlayanların gerekçeler olarak ileri sürdükleri ve bir bakıma yasanın olumlu yönlerini işaret eden hususlar şöyle özetlenebilmektedir:

- Yasanın esnek oluşu, hızlı karar almaya ve hızlı uygulamaya olanak sağlayacaktır. Eşgüdüm kolay ve üst seviyede gerçekleştirilecek ve taşrada hizmet bütünlüğüne erişilecektir. İmar ve planlamada sağlanan birlik ve bütünlük sayesinde, bugüne kadar engeller yaratan önemli sorunlar aşılabilecektir.
- Belediyeler güçlü bir kurumsal kapasite oluşturabilme yeteneğine sahip olacaklardır. Ekonomik verimlilik ve optimal büyüklük anlamında olumsuzluklar taşıyan küçük belediyeler kaldırılacak ve bu düzenleme sayesinde, önemli ölçüde kaynak ve personel tasarrufu sağlanacaktır.
- Merkezi yönetimin müdahalelerinden il özel idarelerine göre daha az etkilenilecektir. Milletvekillerinin yürütme üzerindeki gücü azalacak ve asıl görevleri olan yasama yetkisinde yoğunlaşabileceklerdir.
- Özel sektör ve sivil toplumla iletişim kurulmasına daha elverişli hale gelecektir.
- Yasayla oldukça güçlenecek büyükşehir belediyeleri, kanun yapma gücü hariç, neredeyse “yerel hükümetlere” dönüşecektir. Dolayısıyla, belediyelerin yönetim sistemindeki önemi ve halka hizmet sağlamadaki rolü önceki dönemlerle kıyaslanmayacak oranda büyüyecektir. Vatandaşlar artık Ankara’ya değil, bağlı oldukları büyükşehir belediyelerine yöneleceklerdir. Büyükşehirlerin sınırları içine alınan köylere gidecek hizmetler artacaktır.
- Valiler, İllerde merkezi yönetimin politikalarını uygulayan bir kurumda kalacak, yasaların uygulanması, kamu güvenliği ve kişisel özgürlüklerin korunması ile görevli olacak, yasalarda belirtilen idari vesayet yetkileri dışında yerel hizmetlerle ilişkisi kesilecektir. Bu uygulama, yerel özerklik anlayışının gelişmesine katkı sağlayacaktır.
- Bu uygulamanın daha önce gerçekleştirildiği İstanbul ve Kocaeli vilayetlerinde olumlu sonuçlar alınmıştır.

Yasa Hakkında Yapılan Eleştiriler

Yasanın kamuoyunda yeteri kadar tartışılmadan ve yerel yönetim kaygılarından uzak bazı siyasal etkenlerle çıkarıldığını savunan eleştirel görüşler şöyle özetlenebilir:

- Yeni yasa ülkenin bölünmesine hizmet edecektir. Bölücü örgütün söylemi olan “demokratik özerklik” kavramının hayata geçirilmesini sağlamaya yönelik bir adımdır.³
- Yasa sadece yerel yönetim yapılanmasını değil, bütün yönetsel yapıyı etkilemektedir. Devletin egemenlik alanındaki ülke genelinde iki farklı yönetim yapılanmasının oluşması nedeniyle, üniter yapı temeline oturmuş olan Anayasa’ya uygun değildir. Sözü edilen “ikili” yönetim dizgesi, kaçınılmaz olarak bazı yasal ve yönetsel sorunlar doğuracaktır. Ayrıca, farklı bölgelerde farklı yönetim dizgesi ve farklı kaynak aktarımlarından ötürü, bu yasa” kanun önünde eşitlik ilkesini” de zedelemektedir.
- Valiler güç kaybına uğramıştır. İl idaresi sisteminin güç kaybetmesi taşrada devletin tarafsızlığını, hukukun üstünlüğünü ve kamu düzenini sağlayacak makamların zayıflamasına ve zaman içinde ortadan kalkmasına yol açacaktır.
- Genel yönetim sistemi içindeki aktörlerin konumları ve karşılıklı ilişkileri sağlıklı bir değerlendirmeye tabi tutulmadan “Büyükşehir Belediye Başkanı” odaklı bir yasa çıkarılmış ve bunların yetkileri aşırı biçimde artırılmıştır. Büyükşehir belediyelerinin çok geniş yetkilerle donatılmaları ve büyükşehir ilçe belediyeleri karşısında güçlendirilmiş olmaları, bir anlamda, “merkeziyetçiliğin yerel düzeyde güçlendirilmesi” anlamına gelmektedir (merkezi yerel yönetim).

Bu noktada belirtmek gerekir ki, il sınırları ile örtüşen geniş alanlarda görev yapan ve bu yasayla aşırı güçlendirilen Büyükşehir Belediye Başkanı ile merkezi hükümetin farklı siyasal partilerden seçilmesi durumunda kamu

³ “Yerel özerkliğin” ne olduğu konusundaki kafa karışıklığı ve kavramın Türkiye tarafından imzalanarak yürürlüğe konmuş olan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’ndaki hukuksal anlamından uzak bir “siyasal zeminde” tartışılması bu eleştirilere neden olmuştur. Yerel özerklik ve bölgeselleşme; siyasi ve idari bölgeselleşmenin farkları; bölgesel yönetimler ve bölgecilik terimleri ile bu terimlerin Şart’ta belirtilen anlamları konusunda, bkz. Keleş ve Erbay,1999.

hizmetlerinde aksamalar olabilecektir. Yerelde merkezileşme eğilimlerini barındıran bu tür düzenlemelerin, “yerelleşme” söylemleriyle bağdaştırılması zordur.

- Bu yasayla verilen yetki ve sorumluluklara uygun olarak, gelirlerinde yapılan artışlar, büyükşehir belediye sınırlarının aşırı genişleyen hizmet alanları ile nüfus ve personel sayılarının artışı karşısında yetersiz kalacaktır (Çetin, 2014: 321)
- Hizmetlerin sunumunda Belediyelerin kapasite eksikliklerinden ve hizmet verilecek alanların büyüklüğünden dolayı aksaklıklar olabilir. Yeni büyükşehir olan illerde, hizmet alanlarının çok geniş olması nedeniyle, merkezden uzak olan kırsal birimlerde yaşayanlara yeterince hizmet verilememesi söz konusudur.

Öte yandan, kentsel yönetim birimleri olarak teknik güçlerini ve kurumsal kapasitelerini geliştirmiş olan belediyelerin, herhangi bir hazırlık olmadan kırsal nitelikli hizmetleri yüklenmesi sıkıntılar doğurabilecektir.

Aslında, büyükşehir yapılan her il için ayrı incelemeler yapıldıktan sonra böyle bir düzenlemeye gidilmesi gerekirdi. Çünkü, her ilin gelişmişlik düzeyi, şehirleşme oranı ve alan büyüklüğü birbirinden farklıdır.

- Bu yasaya kadar Büyükşehir Belediyesi olabilmek için aranan nüfus sınırı konusunda hangi ölçütlere başvurulduğu açık değildir. Büyükşehir belediyelerinin kurulmasına dayanak olan Anayasa’nın 127. Maddesine göre, “..büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirilebilir”. Buradaki “yerleşim merkezi” tanımı “kesintisizliği” ifade etmektedir (Gözler, 2013’den aktaran Çetin, 2014). Ancak, bu yasayla belirlenen yerel yönetim alanları içinde, yerleşim merkezleri arasında büyük boşluklar bulunmaktadır.
- Anayasadaki sözü geçen bu hüküm esas alınarak 1984 yılında, 3030 sayılı yasa ile kurulan büyükşehir belediyeleri, batıdaki örneklerine benzer biçimde, “metropolitan kent yönetimleri” olarak düzenlenmiştir. Daha sonra çıkan yasalarda da büyükşehir belediyelerinin, belediye (kentsel yerel yönetim) olarak nitelenen yapısı sürdürülmüştür. Ancak, son değişiklikle 30 ilde, hem kentleşmiş yöreleri hem de kırsal alanları kapsayan, ülkenin egemenlik sahasının bir bölümünde bütününde yetkili, deyim yerindeyse “ulus-altı” (sub-national) bir yapılanma ortaya çıkmıştır.

- Yasanın bazı hükümleri Türkiye'nin imzaladığı uluslararası sözleşmelere aykırılık teşkil etmektedir. Kapatılan belde belediyeleri ve köy muhtarlıkları nedeniyle yerel demokrasi ve Subsidiarity⁴ (yerellik) ilkesi zedelenmiştir. Yerel Yönetimler Özerklik Şartına aykırı olan diğer bir nokta, yapılan değişiklik ve düzenlemelerde yerel halkın görüş ve onayının alınmamasıdır.
- Bu sistem demokratik açıdan sakıncalar barındırmaktadır. Yurttaşların seçilmiş kişilere yakınlığı ortadan kalkmakta ve karar almaya katılımı oldukça zorlaşmaktadır. Yeni yasal düzenlemeyle, yerleşim yerlerinin büyük boyutlara ulaşması sonucu, yerel halkın karar alma süreçlerine aktif katılımları zorlaşacaktır.
- Yasanın gerekçesinde ileri sürüldüğü gibi, imar ve planlama açısından birlik ve bütünsellik önemli olmakla birlikte, imar planlarının uygulama ve denetim araçlarının kullanılması yönünden, uzaklığın olumsuz bir etken olduğu açıktır. Bu yönden bakıldığında, merkezden uzaklaşmanın hizmetin etkin ve verimli görülmesini zorlaştıracağı düşünülebilir.
- İl Özel İdarelerinin, ülke nüfusunun nüfusun %76'sından fazlasını kapsayan kesiminde kaldırılması köylere götürülen hizmetleri olumsuz yönde etkileyebilir.

Bu alanlarda görev yapan Mahalli İdare Birlikleri ve özellikle son yıllarda etkin hizmetler veren Köylere Hizmet Götürme Birlikleri de kapatılması neticesinde kırsal alanda oluşan hizmet boşluğu büyüyebilir.⁵ Yine, Köy Ka-

⁴ Yerellik ilkesi (the principle of subsidiarity), yerindenlik ilkesi veya hizmette halka yakınlık ilkesi olarak da adlandırılmaktadır. Bu ilke, kamu hizmeti verilirken sorumlulukların, genellikle ve tercihen, yurttaşlara en yakın olan yönetimler tarafından yerine getirilmesini esas almaktadır. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda tanımı yapılan ve kamusal ihtiyaçları karşılamak üzere oluşturulan farklı yönetim düzeyleri arasındaki yetki paylaşımını düzenleyen bu ilkeye göre, alt düzeydeki birimin yetkisinin üst düzeye devredilmesi, yalnızca mutlaka gerekli olduğu durumlarda ve hizmetin daha iyi görülmesi gerektiğinde söz konusu olabilir (Özel, 2000). Başka bir deyişle, söz konusu görevin kapsam ve niteliğinin bu devri zorunlu kılması ya da alt düzeydeki yerel yönetimlerin görevi yerine getirecek yetenek ve ekonomik güce sahip olmaması gerekir (Keleş, 2012).

⁵ Geçmişleri 1930 yılında çıkarılan 1580 Sayılı Belediye Kanunu'na dayanan seksen yıllık mahalli idare birlikleri tecrübesi 6360 sayılı yasayla doğrudan ve derinden etkilenmiştir. Zorunlu Birlikler, Turizm Altyapı Hizmet Birlikleri, Köylere Hizmet Götürme Birlikleri,

nunu'na göre işleyen yapıda, Mahalle Kanunu olmamasından dolayı bir boşluk doğması söz konusudur. Mahalle muhtarlarının oldukça zayıf kalan yetkileriyle, her şeyi Muhtardan beklemeye alışkın olan köylerin yönetimi zorlaşacaktır (Kurt, 2014).

Yasanın Uygulamalarında Alınan Sonuçların Değerlendirilmesi

Yasanın uygulamaları ve alınan sonuçlar üzerinde, uygulayıcıların ve hizmet götürülenlerin görüşlerine başvuran çeşitli çalışmalar yapılmış ve ana hatlarıyla aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Yasa üzerinde yapılan eleştirilerde, büyükşehir belediyelerinin sınırları içine dahil edilen geniş kırsal bölgelere ve yerleşim birimlerine, hizmetleri etkin ve verimli bir şekilde ulaştırıp ulaştıramayacağı sorusu ön plana çıkmaktaydı.

Bu hususta olumlu sonuçlar alınacağını ileri sürenler, planlı yapılaşma ve gelişme, yol yapımı ve ulaşım, su, kanalizasyon ve çevre hizmetlerinin tek elden görülmesinde bütüncül bir yönetim ve bunun getireceği yararlar üzerinde duruyorlardı.

Olumsuz bakış açısına sahip olanlar ise, bu belediyelerin görev alanlarının oldukça büyümesi sonucu artacak iş yükünü ve yoğunluğunun yeterince hesaba katılmadığını; bu yükün altından kalkmak için gereken ilave yetkilerin açıkça tanımlanmadığını ve ihtiyaç duyulacak olan ek kaynakların sağlanmadığını; kırsal alanlara ulaşacak teşkilat yapısında ve personel niteliğinde gerekli yenileşmelerin sağlanmadığını dile getirmekteydiler.

Sözü geçen değişikliklerden sonra gerçekleştirilen uygulamalar hakkında yapılan bazı araştırmalarda, konuyla ilgili olarak yöneltilen sorulara verilen cevaplar üzerinde yapılan değerlendirmelerde aşağıdaki sonuçlara varılmıştır:

Büyükşehir belediyeleri yıllardır kırsal alanda biriken sorunların çözümü için, önceki sorumlu birimlerden daha hızlı, etkin ve sonuç alıcı uygulamalar yapmaktadır. Özel İdarelerin yetkili olduğu dönemdeki yetki karmaşası ve kaynak yetersizliği sona ermiştir. Kırsal bölgelerde ve yerleşim birimlerinde

Ülke Düzeyinde Kurulan Birlikler ve diğer birlikler başlıkları altında görev yapan birliklerin sayısı 2013 yılında 1411 rakamına ulaşmıştı. 6360 sayılı yasanın 30 Mart 2014 seçimlerinden sonra yürürlüğe girmesiyle bu sayı %44 azalarak 784'e inmiştir (Okcu ve Akman, 2014).

yolların yapımı ve bakımı, kanalizasyon, katı atık, içme suyu başta olmak üzere; sosyal yardımlar, mobil sağlık hizmeti, sivrisinek ve diğer haşerelerle mücadele hizmeti ve özellikle kırsalda bulunan mezarlıkların bakımı alanlarında yapılamayan hizmetler, amaca uygun bir biçimde yerine getirilmeye başlanmıştır. Bu tespitler yapılırken, geçiş döneminde bazı sorunların ortaya çıktığı da kabul edilmektedir. Kırsal bölgelerde yaşayan yurttaşların yıllardır karşılanmayan ihtiyaçlarının ve çözülmeyen sorunlarının, yeni dönemle birlikte büyükşehir belediyeleri tarafından “hızla çözümlenmesi isteği” çeşitli sıkıntılara neden olmuştur. Buna rağmen, yeni görev alanlarına uygun yapılanmalar içinde olan bu belediyelerin verimli hizmetler vereceğine ilişkin düşünceler sürdürülmektedir (Çapar ve Demir, 2016). Bu olumlu bakış açısına karşın, bazı büyükşehir belediyeleri, kırsal alanlara, özellikle de uzak mesafelere hizmet götürmenin ekonomik yönden verimli olmadığını belirtmiştir. Bu nedenle ve yerinden yönetim anlayışı dikkate alınarak, bu tür hizmetlerin yerine getirilmesi görevinin ilçe belediyelerine verilmesinin daha hızlı ve ekonomik olacağı düşüncesi ileri sürülmüştür.

Bir başka büyükşehir belediyesi de aynı şekilde, kırsal alanlarda ihtiyaç duyulan küçük çaplı bakım ve onarım hizmetlerinin daha pratik ve daha ekonomik yapılabilmesinin yollarının geliştirilmesini istemiştir. Köy statüsünden mahalleye dönüştürülen ve tüzel kişiliklerini kaybeden yerleşim yerlerine, tüzel kişiliklerinin yeniden kazandırılması yoluyla köy muhtarlıklarının nispeten küçük ölçekli bakım onarım işlerini yapabileceği öngörülmüştür. Bunun için büyükşehir belediyeleri ve ilçe belediyelerinin, köy muhtarlığı bütçesine katkı yapmalarının daha uygun bir çözüm olacağı dile getirilmiştir⁶.

Ancak, büyükşehir ilçe belediyelerinin, büyükşehir belediyelerinin bu yöndeki görüşlerini desteklemedikleri görülmektedir. Büyükşehir belediyesi

⁶ Nitekim, bu düşünceler doğrultusunda ve ortaya çıkan tarımsal sorunların da çözümü amacıyla yasa değişikliği yapılmış ve “kırsal mahalle” adı altında idari olarak bazı ayrıcalıklar tanınan ancak tüzel kişilikleri olmayan birimler kurulmuş. Esasında üstü kapalı bir biçimde yasadan geri dönüş yollarından biri açılmıştır. Kırsal mahalle, 2012 yılında 5216 sayılı Büyükşehir Yasasında yapılan değişiklikler sonrasında ortaya çıkan, idari anlamda mahalle ancak gerçek yaşamda köy özellikleri taşıyan yerleşim birimlerindeki bu ikiliği çözmek amacıyla oluşturulmuş bir birimdir. Bu konuda, 16.10.2020 tarihli ve 7254 sayılı bir yasa ile yapılan düzenleme 5216 sayılı yasaya eklenmiştir. Bu yolla, özellikle büyükşehir belediyesi sınırları içindeki köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılarak mahalleye dönüştürülmesinden sonra ortaya çıkan sorunların çözülmesi hedeflenmiştir. Büyükşehir yasası kapsamında mahalleye dönüşen yerlerin, tekrar bazı köy haklarını kazanmasına olanak sağlayan bir statüdür ve ilçe belediyelerinin önerisi ve büyükşehirin onayı ile gerçekleşir. Bu statü ile kırsal alanlardaki mahallelerin, bazı vergilerden muaf tutulması, tarımsal faaliyetlerde kolaylık sağlanması gibi avantajlara sahip olmaları amaçlanmıştır.

tarafından kırsal yerleşimlere etkin ve verimli bir biçimde ulaşamadığı, hizmetlerde aksamalar ve gecikmelerin görüldüğü ileri sürülmektedir. Büyükşehir belediyesi görev alanında bulunan ulaşım, itfaiye ve yolların bakım ve onarımı konularında kırsal kesimde sorunlar yaşandığı, özellikle kar mücadelesinde büyükşehir ekiplerinin yetersiz kaldığı tespiti yapılmıştır. Ayrıca büyükşehir belediyelerine, sınırsız denebilecek yetkilerin verildiği ve bunun zaman içinde yetki sarhoşluğuna neden olduğu dile getirilmiştir (Çapar ve Demir, 2016).

Bu durumla bağlantılı olarak üzerinde durulan başka bir konu ise, ilçe belediyelerinin yetersiz kaldıkları durumlarda büyükşehir belediyesinin devreye girmesi, büyükşehirlerin önemini ve etkisini arttırmakta, ilçe belediyelerini güçsüz kurumlar olarak gösterebilmekte ve konumlarını tartışma konusu yapabilmektedir. Benzer uygulamaların sürmesi durumunda, büyükşehir belediyeleri, üst kademe konumundan çıkarak, bütün yerel hizmetleri yerine getiren bir yapıya dönüşebilir ve oluşturulan sistemin işleyişini zorlaştırabilir. Bu gelişmenin önüne geçilmesi için, güçlü büyükşehir belediyelerinin yanı sıra, güçlü ilçe belediyeleri oluşturulmalıdır (Oktay, 2016).

- Yasa yürürlüğe girdikten ve uygulamalar başladıktan sonra, “hizmet alan kesimler” açısından yapılan değerlendirmeler hususunda da bazı araştırmalar yapılmıştır. Örneğin, kırsal alanların çoğunlukta olduğu bir ilimizde, muhtarların ve köylülerin görüşlerinin alındığı bir çalışmanın sonucuna göre: önceki dönemle karşılaştırıldığında, yasanın olumlu yönleri kadar olumsuz yönlerinin de olduğu dile getirilmiştir (Yıldırım ve Bıçakçı, 2018).

Büyükşehir Belediyesinin kırsala sağladığı hizmetlerin ve bu hizmetlerin kalitesinin, köylerin şehre olan mesafesine göre farklılıklar arz ettiği söylenmiştir.⁷ Öte yandan, belediyelerin tarımsal üretim alanında bazı çalışmalar yaptığı ve bu çalışmaların önceki uygulamalara kıyasla olumsuz bir yönünün olmadığı belirtilmiştir. Ancak yurttaşların tarım hizmetlerini hala merkezi yönetim kurumlarıyla ilişkilendirdikleri gözlenmiştir.

Araştırmaya konu edilen kırsal yerleşim bölgelerinin, yasada artık kentsel alanlar içinde gösterilseler de kültür ve bilinç düzeyleri açısından, eski yaşam

⁷ Daha önceki bölümde sözü edilen “merkez ve merkez dışındaki ilçeler arasındaki ayrışma”, kırsal yerleşim alanları olan köyler söz konusu olduğunda, bu köylerin bağlı oldukları şehre (ilçeye) olan yakınlıklarıyla belirginleşmektedir. İlçeye uzak olan köyler, tıpkı merkeze uzak olan ilçeler gibi, hizmetlerin yetersizliğinden yakınmaktadırlar.

ve değerlerini büyük ölçüde korudukları açıktır. Dolayısıyla, bu alanlar, yönetsel olarak mahalle ve kentsel yaşam alanı, pratikte ise köy yaşamı ve kültürü görülen yerler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yerlerde yaşayan insanlara yeni bir ara geçişin özelliklerini taşıyan “kentli-köylüler” denilebilir (Yıldırım ve Bıçakçı, 2018).

- Yeni büyükşehir belediye sisteminde hizmetlerin verimli olarak yerine getirilmesi için, büyükşehir merkezinde kalan ilçeler ile merkez dışındaki kırsal alanda bulunan ilçeler⁸ arasında görev, yetki ve kaynaklar açısından farklılık oluşturulması gereksinimi olup olmadığı hususu ön plana çıkmaktadır.

Bu konuda gözlemlerini ve düşüncesini dile getiren büyükşehir belediyeleri yetkilileri arasında bir fikir birliği bulunamamıştır. Bazı görevliler, yetki ve kaynak yönünden merkezdeki büyükşehir ilçeleri ile kırsaldaki büyükşehir ilçeleri arasında farklı bir yapı oluşturulmasına gerek duyulmadığını söylemişlerdir. Bazıları ise, hizmetlerin etkin ve dengeli olarak yerine getirilebilmesi için merkezdeki ve merkez dışındaki ilçeler arasında görev, yetki ve kaynak yönünden farklılıklara gereksinim duyulduğunu belirtmişlerdir. Bütün yurttaşlara eşitsizlikleri ortadan kaldıran, hızlı ve etkin hizmet vermek için görev, yetki ve kaynak bakımından farklılıklar oluşmasının faydalı olacağı savunulmuştur.

Büyükşehir merkezi dışında kalan (metropolitan alan)⁹ ve uzak ilçelerin yeni yapılanmaya dahil olması ve bu yerleşimlerin dağınık ve plansız yapılaşmış olması, geçiş sürecinde denebilecek başlangıç yıllarında hizmet sunumunu zorlaştırmıştır. Ek olarak köyden mahalleye dönüşen yerleşimlerin yatırıma, teknik personele ve maddi kaynağa daha çok ihtiyacı bulunmaktadır.

Kentsel ve kırsal kesim arasında oluşan hizmet farklılığının büyükşehir sistemi içinde giderilmesi sağlanabilir. Bu nedenle, yapılacak düzenlemelerle

⁸ Büyükşehir merkezindeki, yani süreklilik arz eden mekanlardaki ilçeler ile merkez dışındaki (merkez ile arasında kırsal alan bulunan) ilçeler ayrımı giderek dikkat çekmektedir. Büyükşehir belediyelerinin ve bu iki tip büyükşehir ilçe belediyelerinin verdikleri cevaplarda sorunların ve önerilerin farklılaştığı görülmektedir.

⁹ “Metropol” (Anakent) terimi ile genel olarak oldukça büyük ve etkili bir şehir merkezi kastedilir. Ek olarak belirtilmelidir ki, “Metropolitan Alan” dendiğinde, Anakentin çevresindeki bulunan kırsal alanlar da tanımın içine dahil olur. Kırsal alanlar, merkezi kesimlerle olan ekonomik, sosyal ve alt-yapı bağlantıları nedeniyle Anakentin bir parçası olarak değerlendirilir.

merkez dışında kalan ilçe belediyelerinin gereken donanım, personel ve kaynak yönlerinden güçlendirmesi gerekmektedir.¹⁰

Bu fikre diğer bir gerekçe olarak, merkez ilçelerdeki bazı hizmetlerin hala büyükşehir belediyesi tarafından yapılıyor olması ileri sürülmektedir. Bu nedenle merkezdeki ilçelerin görev ve yükümlülükleri azalmakta, merkez dışındaki ilçe belediyelerin kaynaklarının artırılmasına gereksinim duyulmaktadır.

Belirtmek gerekir ki, bu konuda tam aksi görüşler de ileri sürülmüş; nüfusun fazlalığı dikkate alınarak merkez ilçelerin daha çok desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir. Daha ötesi, adaletli bir güç ve mali dağılım için büyükşehir belediyesinin sınırlarının daraltılması gerektiği gibi düşünceler de savunulmuştur (Çapar ve Demir, 2016).

- Yasanın uygulanmaya başlamasıyla ortaya çıkması muhtemel görülen bir diğer eleştiri, yurttaşların yerel hizmetlere ulaşabilmeleri konusunda yaşayabilecekleri zorluklar hususunda yapılmıştır. Bu konuyla paralel olarak, yeni sistemde halkın yönetime katılımı konusunda da farklı değerlendirmelere rastlanmıştır.

Belde belediyelerinin ve köy tüzel kişiliklerinin kaldırılmasıyla, yurttaşların bağlandıkları belediyelere uzak kalmalarından dolayı, yerel hizmetlere ulaşılması ve yönetime katılım hususlarında bazı sorunlar ortaya çıktığı gözlenmiştir (Çapar ve Demir, 2016).

Büyükşehir belediyeleri tarafından yapılan değerlendirmelerde, yeni sistemin hizmetlerde bütünlüğü ve eşgüdümü sağladığı savunulmuştur. Büyükşehirlerin sahip olduğu uzmanlar ve olanaklar sayesinde daha verimli hizmet verildiğinin; kentteki tüm belediye hizmetlerinin tek bir yetkili birim tarafından yerine getirilmesiyle, belli bir standart ve dengeye daha kolay erişildiğinin altı çizilmiştir.

Diğer taraftan, ihtiyaçların halka en yakın düzeyde ve sağlıklı bir şekilde belirlenmesi için, yani yurttaşların belediyelere kolay ve hızlı biçimde erişebilmeleri için, yerel düzeyde teşkilatlanma gerekliliği dile getirilmiştir.

Yurttaşların yerel hizmetlere erişmesi ve yönetime katılımı yönlerinden ilçe belediyeleri daha avantajlı görünmektedir. Ancak mali kaynak, nitelikli

¹⁰ Bu gelişme, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda, farklı yerel yönetimler arasında oluşturulması istenen "dengeleme" işlevini yerine getirebilir.

teknik personel ve araç yetersizliği dikkate alındığında bu belediyelerin hizmetleri halka ulaştırmada yetersiz kalabileceği saptamaları da yapılmıştır. Büyükşehirlerin ulaşım, su sağlama, kanal yapımı ve itfaiye gibi önemli konularda ilçelerden çok daha etkin ve verimli biçimde hizmet götürülebildiği ve kent genelinde standart uygulamalara ulaşılabildiği dile getirilmiştir.

Bu aşamada yapılan değerlendirmelerde üzerinde durulması gereken önemli bir husus, “Demokrasi ve katılım ile hizmet kalitesi denkleminin”, halkın refahına uygun biçimde gözetilmesi gereğidir.

- Büyükşehir Belediyeleri'nin uygulamalarıyla ilgili olarak yapılan olumlu değerlendirmelerin bir kısmı, geniş imkanlara sahip olan bu belediyelerin, özellikle haberleşme alanındaki gelişmiş iletişim teknolojilerini kullanarak katılım ve açıklık konularında daha demokratik yapılanmalar sergileyebildikleri konusundadır. Örneğin, e-belediyecilik uygulamaları sayesinde, daha geniş halk kesimlerine ulaşmakta, hizmetlerde çabukluk ve kolaylık sağlanmakta ve gerçekleştirilen bütün işlemler belediye sitesi üzerinden yayımlanarak, daha açık ve sürekli ulaşılabilir bir yönetimine ulaşılmaktadır (Çelik ve Mardinli, 2020).

Ancak, belirtilen bir diğer husus, büyükşehir belediyelerinde bu uygulamaların daha çok “e-hizmet” alanında yoğunlaştığı, “e-demokrasi” uygulamalarının ise geri planda kaldığıdır. Öte yandan, e-hizmet uygulamalarında, eskiye oranla yüzde yüze varan artışlar olmasına rağmen, bu hizmetleri etkin biçimde sunan büyükşehir belediyelerinin sayısı yarıyı geçmemektedir (Çiftçi ve Çiftçi, 2023).

- Büyükşehir belediyeleri konusunda çeşitli çalışmalar gerçekleştirenlerin ve araştırmalara katılanların önemli bir kesimine göre, 2012 değişiklikleriyle oluşturulan yeni büyükşehir yapılanması, Türk idare sistemini yerelleştirmekten çok merkezileştirmiştir. Aslında, “yerelde merkezileşme” olarak adlandırılması gereken bu gelişmenin, büyükşehir belediyelerine verilen önemli yetkiler sayesinde gerçekleştiği ifade edilmektedir.

Yerel yönetimler üzerinde merkezin vesayeti azaltılırken, büyükşehir belediyelerine verilen “uyum ve koordinasyon” yetkileri sayesinde yerelde

yeni ve farklı bir vesayet yapılanması meydana getirilmiştir. Büyükşehir belediyesi sınırlarının il mülki sınırıyla çakıştırılması, belde belediyelerinin kaldırılması, köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılarak mahalleye dönüştürülmesi gibi düzenlemeler yerelde merkezileşen bu yapılanmayı güçlendirmiştir.¹¹

Diğer yandan, büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyelerinde yapılan çalışmalara katılanlar tarafından, büyükşehir belediyelerinde kurulan Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarının¹² merkeziyetçiliğin bir uzantısı olduğu, idari bir vesayet aracı olarak işlev gördüğü, yerelde verilen hizmetlere kayda değer bir katkıları olmadığı belirtilmiştir.

“Yerelde Merkezileşme” savlarını destekleyen diğer bir önemli düzenlemenin, planlama konusunda ilçe meclislerinde alınan kararların büyükşehir belediye meclisince onaylanmadan yürürlüğe giremeyeceği hususu olduğu dile getirilmiştir.

Bu değerlendirmelere ek olarak belirtmek gerekir ki, azımsanmayacak bir kesim tarafından, büyükşehir uygulamasının Türk idari sistemi içinde yerelleşmeyi sağlayan en etkili yöntem olduğu ileri sürülmektedir. İlçe ve belde belediyelerinin yeterli kaynak ve yetkileri olmadığı için, gerçek ve etkin bir yerelleşmeyi ve planlamayı sağlayamadıkları, büyükşehirlerin sisteminin yerel hizmetlerin yerine getirilmesi için daha elverişli imkanlar sunduğu tespitleri yapılmaktadır (Çapar ve Demir, 2016).

Büyükşehir tarafından gerçekleştirilen hizmetlerin bütünlük arz etmesinin, uygulamanın ve eşgüdümün bir elde toplanmasının hizmetlerinin yürütülmesinde önemli faydalar sağladığı, yurttaşalar tarafından memnuniyetle karşılandığı söylemlerine rastlanmaktadır. Bu düşüncede olanları verdikleri örneklerin başında, kırsal kesimin temel ihtiyaçlarından olan ve bazı bölgelerde yıllardır gerçekleştirilemeyen içme suyu, yol ve ulaşım sıkıntısının çözülmüş olması gelmektedir.

Buna karşın, ilçe belediyeleri, yetki, görev ve hizmetlerin tek merkezden, yani büyükşehir tarafından yürütülmesinin “yerelde merkezileşme” olgu-

¹¹ Önceki bölümde belirtildiği üzere, bu gelişmenin aslında bir çeşit bölgeselleşme olacağı, hatta, “bölge-üstü / ulus-altı” özgün bir yapı oluşmaya başladığı düşünülebilir.

¹² Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı (YİKOB), 2012 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı Kanunla büyükşehirlerde kurulan ve valiliklere bağlı olarak görev yapan kamu kurumudur. Büyükşehir statüsündeki illerde, İl Özel İdareleri’nin kaldırılmasından sonra, bu idarelerin görevlerini devralmak ve bu görevlerle ilgili kamu yatırımlarının yürütülmesini sağlamak üzere oluşturulmuştur. YİKOB’un temel görev ve sorumlulukları içinde, kamu yatırımlarının koordinasyonu ve izlenmesi; denetim ve rehberlik, acil durum yönetimi, doğal kaynaklar ve kültürel varlıkların korunması yer almaktadır. Bu alanlardaki görevleri yerine getirmek üzere, valilikler bünyesinde oluşturulan çeşitli müdürlükler mevcuttur.

sunu artırdığı ve yurttaşların yönetime katılımını zorlaştırdığını ileri sürmüşlerdir. Daha geniş bölgelere hizmet götürmekle görevlendirilen büyükşehir belediyelerinin, her noktaya aynı zamanda ve standart bir etkinlikle ulaşmasının çok zor olduğu belirtilmiştir.

Buna ilaveten, yetki alanının büyüklüğüne bağlı olarak, bazı hizmetlerin yürütülmesinde bürokrasiden kaynaklanan sıkıntıların da ortaya çıkabildiği dile getirilmiştir. Büyükşehir belediyesinin hizmet birimlerinin, yurttaşların vatandaşın kolaylıkla erişebilecekleri mesafelerde olmadığı, bu nedenle gecikme ve aksamaların ortaya çıktığı, kırsal kesim için yaşamsal önem arz edebilen su ve kanal arızalarının giderilmesinde hızlı şekilde çözüme ulaşılamadığı gibi nedenler ileri sürülerek, bu tip görevlerin ilçe belediyelerine verilmesi sıklıkla gündeme getirilmiştir.

Sayılan sakınca ve aksaklıklardan dolayı, metropol ilçelere göre düzenlenen mevcut sistemin yenilenmesine ihtiyaç olduğu, büyükşehirde bulunan bazı birimlerin kırsalda örgütlenmesi ya da kırsalda bulunan belediyelere yetki verilmesi görüşü savunulmuştur.

Bunlara ek olarak, imar planlarının yapımı ve onaylanması sırasında yaşanan güçlükler ileri sürülerek, 1/5000'lik imar planlarını yapma yetkisinin ilçe belediyelerine devredilmesi görüşü dile getirilmiştir (Çapar ve Demir, 2016). 6360 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra, büyükşehir belediyesine verilen, meydan, ana bulvar ve caddelerin yapımı bakımı-onarımı-temizliği; zabıta hizmetleri, işyeri açma ruhsatları ve denetimi gibi hizmetlerin ne ölçüde gerçekleştirildiğine dair yöneltilen sorulara cevaplarda, genellikle şu alanlarda yaşanan sorunlar dile getirilmiştir:

- Büyükşehir belediyelerinin hizmet alanının genişlemiştir. Yeni durumda yetki dağılımı açıkça belirlenmeli ve bu yetkilere uygun kaynağın sağlanması konularında yasal düzenlemelere ihtiyaç vardır.
- Merkez dışındaki ilçelere; kaynak yetersizlikleri ve mesafelerin uzunluğu nedenleriyle etkin ve verimli hizmet getirilmesi oldukça zordur. Merkez dışındaki (kırsal alandaki) ilçelere hizmetin kademeli olarak götürülebilmektedir.
- Ulaşım ve trafikle ilgili hizmetlerin tek elden yürütülmesi gerekmektedir. Şehirdeki bütün yol ve kaldırım hizmetlerinden tek bir belediyenin sorumlu olması daha doğru ve bütüncül bir yaklaşım olacaktır.
- Denetim ve kontrollerin tek elde toplanmalı; süreklilik gerektiren zabıta hizmetleri yeni düzenlemeler yapılarak, uygulama birliğini sağlamak amacıyla, ilçe belediyelerine verilmelidir.

- Meydan, ana bulvar ve caddelerde yetkinin büyükşehire, ancak temizlik gibi hizmetlerin ilçeye ait olması, hizmetlerin eşgüdümü yönünden karmaşa yaratmaktadır. Bu konuda hizmet bütünlüğünü sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.
- Hizmet alanlarının ve sorumlulukların açıkça ortaya konması gereken bir diğer husus, merkezi yönetim kurumlarıyla olandır. Büyükşehir belediyeleri ile gıda tarım ve hayvancılık il müdürlüklerinin yetki alanlarının belirlenmelidir.
- Akaryakıt istasyonları gibi bazı işyeri açma ruhsatlarının ve itfaiye raporlarının büyükşehir belediyesince verilmesi bürokrasiyi arttırmaktadır. Bu yetkilerin ilçe merkezinden çözümlenmelidir.
- Öne çıkan bu görüşlerin aksine, bazı ilçe belediyeleri, büyükşehir belediyeleri tarafından yerine getirilen zabıta hizmetleri, işyeri açma ruhsatları denetimi ve meydan, ana bulvar ve caddelerin yapım-bakım ve temizliği konularında ciddi sıkıntıların yaşanmadığını; ekip ve ekipmanları ilçe belediyesinden çok daha güçlü olan, büyükşehir belediyelerinin etkinliğinin artarak devam edeceğine inanıldığı görüşünü dile getirmiştir (Çapar ve Demir, 2016).

Sonuç ve Genel Değerlendirme

Yapılan araştırmalarda, gerek büyükşehir belediyesi ve büyükşehir ilçe belediyeleri arasında, gerekse bu kategorilerdeki belediye temsilcileri arasında, yasanın çıktığı tarihten sonra gerçekleştirilen uygulamalar hususunda farklı görüşler olduğu belirlenmiştir. Aynı farklı düşüncelere, hizmet alan kesimler içinde de rastlanmaktadır.

Büyükşehir Belediyeleri, 6360 sayılı yasayla yapılan düzenlemeleri olumlu yönde değerlendirirken; ilçe belediyelerinin, özellikle de merkeze uzak olanların, bu düzenlemelerden memnun olmadıkları gözlenmektedir.

Büyükşehir belediyeleri kendilerine aktarılan kaynakların ortaya çıkabilecek sorunları çözmeye yeterli olacağını dile getirmektedirler. İlçe belediyeleri ise, kendilerine verilen görev, yetki ve kaynaklarının arttırılmasını, başta imar alanındakiler olmak üzere bazı uygulamaların yeniden düzenlenmesini istemektedirler.

6360 Sayılı yasanın uygulamaları sırasında yaşanan gelişmeler ve bu konuda yapılan araştırmalar dikkate alındığında, Büyükşehir Belediye

yapılanmasından geriye dönüşün zor olduğu, ancak karşılaşılan olumsuz yönlerin gözden geçirilerek düzeltilmesi gerektiği görüşü ağırlık kazanmaktadır.

Öte yandan, yasanın yürürlüğe girmesinden sonra, ülkenin yerel yönetim sisteminde ortaya çıkan “ikili yapılanmayı” ortadan kaldırmanın ve bütün yurttaşların yerel yönetim hizmetlerinden eşit biçimde faydalanmasını sağlamanın gerekli olduğu ileri sürülmektedir. Bu gelişmeler doğrultusunda, bütün yönetsel sistemi de etkileyen Büyükşehir Belediye yapılanmasının ülke geneline yayılması düşüncesinin, uygun bir süre içinde değerlendirmeye alınması beklenmedik bir gelişme olmayacaktır.

Kaynakça / References

- Çapar, S., & Demir, R. (2016). Uygulayıcılar perspektifinden büyükşehir uygulaması. *İdarecinin Sesi Dergisi*, (69), 31–35. 13.10.2020 tarihinde <https://www.tid.web.tr/> adresinden erişildi.
- Çelik, A., & Mardinli, İ. (2020). 6360 sayılı kanun'la kurulan büyükşehir belediyelerinde e-belediyeçilik uygulamaları. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(19), 176–194. 17.12.2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/duiibfd> adresinden erişildi.
- Çiftçi, S., & Çiftçi, L. (2023). Türkiye’de büyükşehir belediyelerinde e-belediye uygulamaları: Karşılaştırmalı bir analiz. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(87). 24.09.2024 tarihinde <https://www.esosder.org> adresinden erişildi.
- Çetin, A. B. (2014). Türk anakent yönetim sistemindeki ölçek sorunu. D. İşcioğlu (Ed.), *Türk dünyasında yerel yönetimlerin sorunları: Uluslararası Türk Dünyası Yerel Yönetimler Sempozyumu bildiri kitabı* (ss. 309–324) içinde. Doğu Akdeniz Üniversitesi.
- Gözler, K. (2013). 6360 sayılı kanun hakkında eleştiriler: 29 ilde il özel idareleri ve köylerin kaldırılması ve ilçe belediyelerinin büyükşehir ilçe belediyesi hâline dönüştürülmesi anayasamıza uygun mudur? *Legal Hukuk Dergisi*, 11(122), 37–82. 11.10.2018 tarihinde <https://basvuru.legaldergi.com.tr/?modul=header.jsp&lang=tr> adresinden erişildi.
- Keleş, R. (2012). *Yerinden yönetim ve siyaset*. Cem Yayınevi.
- Keleş, R. (2012, Aralık). Anakentlerin dünü, bugünü ve yarını. *Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar 3. Sempozyumu*, Ankara: ODTÜ ve Gazi Üniversitesi. [Bildiri sunumu]
- Keleş, R., & Erbay, Y. (1999). Avrupa Konseyi’nin bölge olgusuna bakışı. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 8(4), 3–29. 13.05.2017 tarihinde <https://cyy.hacibayram.edu.tr/> adresinden erişildi.
- Kurt, H. (2014). Uzaktan yerel yönetim: Yeni büyükşehir düzenlemesi ve köyler. D. İşcioğlu (Ed.), *Türk dünyasında yerel yönetimlerin sorunları: Uluslararası Türk Dünyası Yerel Yönetimler Sempozyumu bildiri kitabı* (ss. 373–382) içinde. Doğu Akdeniz Üniversitesi.

- Okcu, M., & Akman, E. (2014). 6360 sayılı kanun sonrası mahalli idare birliklerinde ortaya çıkan yeni durum. D. İşcioğlu (Ed.), *Türk dünyasında yerel yönetimlerin sorunları: Uluslararası Türk Dünyası Yerel Yönetimler Sempozyumu bildiri kitabı* (ss. 231–247) içinde. Doğu Akdeniz Üniversitesi.
- Oktay, T. (2016). 6360 sayılı kanun’a dayalı büyükşehir belediye reformunu anlama ve anlamlandırma. *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 71–131. 12.02.2021 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ausbf> adresinden erişildi.
- Özel, M. (2000). Kamu yönetiminde yeni bir örgütlenme ilkesi: Yerellik. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 9(3), 25–43. 11.05.2022 tarihinde <https://cy.hacibayram.edu.tr/> adresinden erişildi.
- Yıldırım, C., & Bıçakçı, H. (2018). 6360 sayılı kanunun kır-kent karşıtlığı bağlamında Çarşamba kırsalı üzerine etkileri. *Kent yönetiminde yeni yaklaşımlar ve etkin belediyecilik uygulamaları bildiri kitabı* (ss. 265–272). Nobel Yayıncılık.

Yusuf Erbay

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nü bitirdi. Master ve Doktora çalışmalarını İngiltere ve Türkiye’de tamamladı. Master Tezi “Avrupa Birliği Çevre Yönetimi”, Doktora Tezi “Küresel İşletmelerin Yönetimi” konularındadır. 2000 yılında Yönetim Bilimi Doçenti, 2020 yılında Profesör oldu. 1987 yılında Kaymakamlık mesleğine girdi ve 1995 yılına kadar çeşitli ilçelerde görev yaptı. 1995–2000 yılları arasında İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü’nde sırasıyla Şube Müdürü, Daire Başkanlığı ve Genel Müdür Yardımcılığı görevlerinde bulundu. Bu görevlerin yanı sıra, 1995–2000 yılları arasında Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresinde Türkiye’yi temsil eden Türk Heyeti’nin Milli Sekreteri görevini yürüttü. Aynı yıllarda, Türkiye’yi Kongre nezdinde, sınır ötesi iş birliği başta olmak üzere yerel yönetimlerle ilgili uzmanlık komitelerinde ve Üst Komite niteliği taşıyan Yerel ve Bölgesel Demokrasi Komitesi’nde (CDLR) temsil etti. 1999–2000 yıllarında iki yıl süre için seçilerek, bu komitenin başkanlığı görevini üstlendi. 2000–2001 yıllarında Nevşehir Valiliği, 2002 yılında TOBB Genel Sekreterliği, 2003–2011 yılları arasında Yalova Valiliği, 2011–2020 yılları arasında Merkez Valiliği görevlerinde bulundu. 2020 yılında Valilik görevinden emekli oldu. 2012 yılından itibaren Başkent Üniversitesi, TOBB-ETÜ ve İstinye Üniversitesinde; Kamu Yönetimi, Yerel Yönetimler, Uluslararası Örgütler, Uluslararası Firmalar, Uluslararası Girişimcilik, Çevre Politikaları ve Avrupa Birliği Siyasi Tarihi derslerini vermiştir. 2020 yılında İstinye Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde tam zamanlı öğretim üyesi olarak göreve başladı. İngilizce ve Fransızca bilen yazarın, yerel yönetimler, çevre ve küreselleşme başta olmak üzere çeşitli konularda yayınlanmış çok sayıda makalesi ve on iki adet kitabı bulunmaktadır.

He graduated from the Department of International Relations at the Faculty of Political Science, Ankara University. He completed his Master’s and PhD studies in the United Kingdom and Türkiye. His Master’s thesis focused on European Union Environmental Management, while his doctoral dissertation examined The Management of Global Enterprises. He was awarded the title of Associate Professor in Management Science in 2000 and was promoted to Professor in 2020. He entered the profession of District Governor (Kaymakam) in 1987 and served in various districts until 1995. Between 1995 and 2000, he held successive positions at the General Directorate of Local Authorities of the Ministry of the Interior, serving as Head of Department, Director General, and Deputy Director General. In addition to these duties, he served as the National Secretary of the Turkish Delegation

representing Türkiye at the Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe between 1995 and 2000. During the same period, he represented Türkiye before the Congress in expert committees on local authorities—particularly in the field of cross-border cooperation—as well as in the Committee on Local and Regional Democracy (CDLR), which functioned as a higher-level committee. He was elected to this committee for a two-year term (1999–2000) and served as its Chair. He served as Governor of Nevşehir between 2000 and 2001, as Secretary General of the Union of Chambers and Commodity Exchanges of Türkiye (TOBB) in 2002, as Governor of Yalova between 2003 and 2011, and as Governor (Central Administration) between 2011 and 2020. He retired from the governorship in 2020. Since 2012, he has taught courses at Başkent University, TOBB University of Economics and Technology (TOBB-ETÜ), and Istinye University, including Public Administration, Local Government, International Organizations, International Firms, International Entrepreneurship, Environmental Policies, and the Political History of the European Union. In 2020, he joined the Department of Political Science and Public Administration at Istinye University as a full-time faculty member. The author, who is fluent in English and French, has published numerous articles and twelve books, primarily in the fields of local government, environment, and globalization.

Yazar Katkıları/Author Contributions

Araştırmanın Tasarımı/ Conceptualization	Yazar-1 (%100)
Veri Toplanması/ Data Curation	Yazar-1 (%100)
Araştırma, Veri Analizi, Doğrulama/ Investigation, Analysis, Validation	Yazar-1 (%100)
Makalenin Yazımı/ Writing	Yazar-1 (%100)
Metnin Geliştirilmesi ve Tashihi/ Review & Editing	Yazar-1 (%100)

Fon Destek Bilgileri/Funding Information*: Makalenin hazırlanma veya yayınlanma sürecinde alınan herhangi bir fon veya destek açıklanmalıdır. / Any funding or support received during the article's preparation or publication process should be disclosed.

Sunum ve Yayın Beyanı/Declaration of Previous Presentation and Publication: Bu bölümde, çalışmanın daha önce herhangi bir biçimde sunulup sunulmadığını veya yayımlanıp yayımlanmadığını açıkça belirtiniz. Çalışma bir tezden üretilmişse ya da bir kongre/sempozyumda bildirisi veya özet olarak sunulmuşsa, ilgili etkinliğin adını, tarihini ve varsa sayfa/bildiri numarasını ayrıntılı biçimde yazınız. /Eğer çalışmanın daha önce herhangi bir sunumu veya yayını yoksa lütfen şu ifadeyi kullanınız: “Bu çalışma daha önce hiçbir yerde sunulmamış veya yayımlanmamıştır. / In this section, please clearly state whether any part of the manuscript has been previously presented or published in any form. If the study is derived from a thesis, or has been presented as a paper or abstract at a conference or symposium, please provide full details, including the name of the event, date, and page or presentation number (if applicable). If there is no prior presentation or publication, please use the following statement: “This manuscript has not been previously presented or published in any form.”

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışma, etik kurul izni gerektirmeyen nitelikte olup kullanılan veriler literatür taraması/yayınlanmış kaynaklar üzerinden elde edilmiştir. Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / This study is of a nature that does not require ethics committee

approval, and the data used were obtained through a review of the literature and other published sources. It is hereby declared that scientific and ethical principles were observed throughout the preparation of this study and that all works utilized have been indicated in the references.

Telif Hakkı ve Lisans/Copyright & License: Dergimizde yayımlanan çalışmaların telif hakları yazarlara ait olup, ticari kullanım hakkı dergimize aittir. Çalışmalar CC-BY-NC-ND lisansı ile açık erişim olarak yayımlanmaktadır./Copyright for works published in our journal remains with the authors, while commercial usage rights belong to our journal. The works are published open access under the Creative Commons Attribution–NonCommercial– NoDerivatives (CC BY-NC-ND) license.

Değerlendirme/Reviewers *Two external reviewers:* İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme/Double-blind

Yapay Zekâ Beyanı/AI Disclosure*:

Bu çalışmanın bilimsel içeriği—araştırma soruları, kuramsal çerçevesi, yöntemi, analizler ve sonuçları dâhil olmak üzere—tamamen yazar(lar) tarafından üretilmiştir. Çalışmanın hazırlanma sürecinde, yalnızca dil düzenlemesi, ifade akıcılığının artırılması ve biçimsel kontroller amacıyla sınırlı ölçüde yapay zekâ tabanlı araçlardan [Kullanılan Aracın Adı ve Sürümünü Giriniz] yararlanılmıştır. Üretilen yapay zekâ çıktıları yazar(lar) tarafından dikkatle gözden geçirilmiş ve doğrulanmıştır. Bu çalışmada yapay zekâ tabanlı araçlar veri toplama, üretme, istatistiksel analiz yapma ya da atıf/kaynakça oluşturma amacıyla kesinlikle kullanılmamıştır. / *The scholarly content of this work—including research questions, theoretical framework, methodology, analyses, and results—was entirely generated by the author(s). In the preparation process of this work, artificial intelligence-based tools [Insert Name and Version of the AI Tool Used] were utilized to a limited extent only for the purposes of language editing, improving expression fluency, and formal checks. The generated AI outputs were carefully reviewed and verified by the author(s). AI-based tools were strictly not used in this study for the purposes of data collection or generation, statistical analysis, or citation/reference generation.*

Etik Bildirim/Complaints: bilgi@idealkentdergisi.com

Çıkar Çatışması/Conflicts of Interest*: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir/There is no conflict of interest in this study.

**Yazılan dışında bir durum söz konusu ise lütfen ayrıca belirtiniz. /Please specify separately if there is a situation other than what is stated.*